

УДК 005.21:330.322

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.194.120-127>**Зінчук Т.О.**доктор економічних наук
Поліський національний університет**Zinchuk Tetyana**

Dr. of Econ.Sc.

Polissia National University

<https://orcid.org/0000-0002-5143-2394>**Тимошенко М.М.**

доктор економічних наук

НУБіП, Житомирський агротехнічний фаховий коледж

Tymoshenko Mykola

Dr. of Econ.Sc.

National University of Life and Environmental Science of Ukraine, Zhytomyr Agrotechnical College

<https://orcid.org/0009-0003-5056-8200>

СМАРТ-СТРАТЕГІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНІВ ЄС

Розвиток процесів глобалізації привів до позитивних наслідків, зумовлюючи в цілому зростання економіки світу. Водночас, загострилася конкуренція у сфері залучення інвестиційних ресурсів. На підставі аналізу показників інвестиційної активності європейських країн та оцінки інвестиційної привабливості окремих країн-членів ЄС з'ясовано, що зазначена сфера характеризується наявністю певних негативних тенденцій, що актуалізує необхідність розробки інструментів підвищення рівня інвестиційної привабливості. Досліджено систему чинників впливу на рівень інвестиційної привабливості країни / регіону. З'ясовано, що у сучасних умовах на додачу до традиційних чинників впливу на інвестиційну привабливість, доєднуються інтелектуальний потенціал, гнучкість, освіта та інновації, нетворкінг тощо, що виступає основою для впровадження смарт-підходів при формуванні стратегій регіонального розвитку. У статті визначено особливості формування смарт-підходу до розробки та впровадження стратегій розвитку, що базується на поєднанні технологічного та промислового компонентів.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, смарт-підхід, смарт-стратегії, міжнародна спеціалізація, ЄС.

SMART-STRATEGIES AND INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE EU REGIONS

The purpose of the article is to generalize the foundations of formation of smart-strategy of country / region development as a factor of impact on the level of investment attractiveness. The development of globalization processes has led to positive consequences, resulting in the growth of the world's economy. At the same time, the competition in the sphere of attracting investment resources has aggravated. Based on the analysis of indicators of investment activity of European countries and the investment attractiveness of the EU countries, it was found that the specified area is characterized by the presence of negative trends, which actualizes the need to develop tools for increasing the level of investment attractiveness. The system of factors of impact on the level of investment attractiveness of the country / region was studied. It was found that in current conditions, in addition to the traditional factors of influence on investment attractiveness, intellectual potential, flexibility, education and innovation, networking, etc. are added, which serves as the basis for the implementation of smart approaches in the formation of regional development strategies. The article defines the features of the formation of a smart approach to development strategies, which is based on the combination of technological and industrial components. It was found that the basis of smart-strategies is the specialization of the country / region, which is formed considering the resource provision and development potential of the region, the ability to diversify, the ability to achieve a high level of concentration of business entities in the region, the place of the region in the economic system. Building a regional policy based on smart-strategies will stimulate economic development, increase competitiveness and investment attractiveness of countries / regions. On the basis of the conducted research, a number of challenges related to the implementation of the smart approach were identified, namely, a high level of subjectivism and the need to ensure a high level of qualification of the participants in the discussions when implementing the mechanism of inclusive management; the growth of internal competition in the case of the formation of homogeneous

© Зінчук Т.О., Тимошенко М.М., 2024

specialization of several EU countries / regions; taking into account external risks, one of which is a full-scale Russian-Ukrainian war; implementation of adaptive approaches in the process of formation and implementation of smart-strategies. Addressing these challenges will contribute to increasing the efficiency of smart-strategy formation for a high level of investment attractiveness of the EU regions.

Keywords: investments, investment attractiveness, smart approach, smart-strategies, international specialization, EU.

JEL classification: E22, G11, O16.

Постановка проблеми. Однією з ключових тенденцій, що визначає динаміку сучасних соціально-економічних відносин в світі, є глобалізація. Цей процес та його розповсюдження на всі сфери суспільного життя посилює євроінтеграційні перспективи України та зумовлює подальшу тісну взаємодію та співпрацю між національними економіками, які у сукупності формують світовий економічний простір. Одним з наслідків глобалізації виступає загострення кризових тенденцій

внаслідок впливу чинників міжнародного характеру. Зокрема, події військово-політичного світового характеру впливають не лише на безпосередніх учасників, задіяних у військових конфліктах і війнах, а й на країни-партнери. Безумовним свідченням такої ситуації виступає вплив повномасштабного вторгнення РФ як на економіку України, так і на економіку країн-членів ЄС (рис. 1).

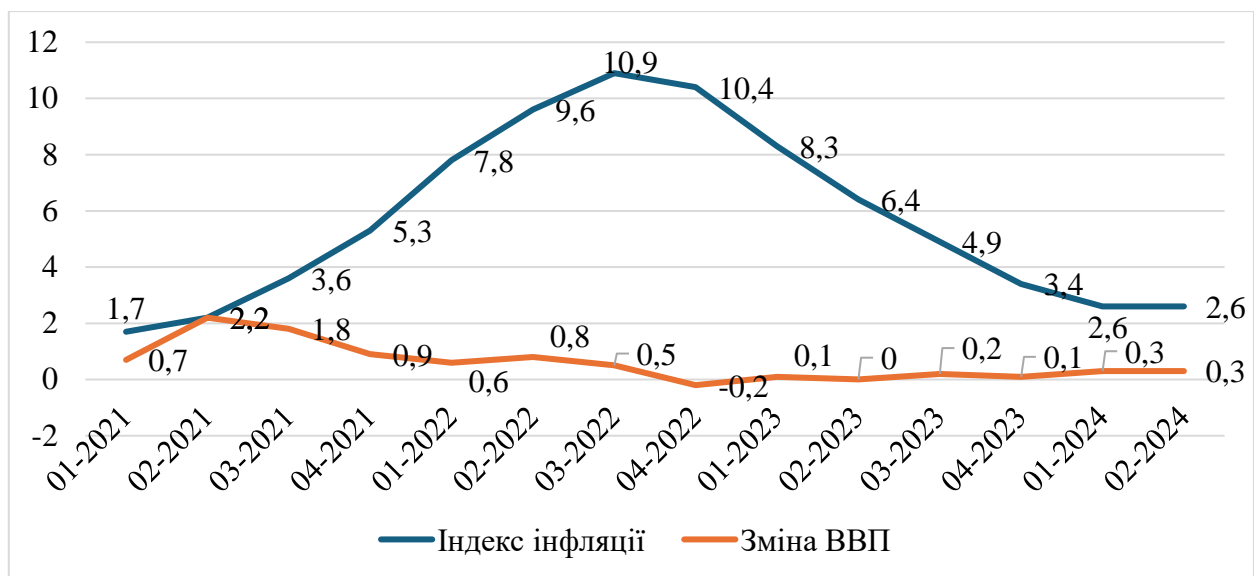


Рис. 1. Динаміка ключових економічних індикаторів країн-членів ЄС, поквартально, %
Джерело: побудовано авторами за даними [1].

Розгортання повномасштабної війни в Україні призвело до вагомого погіршення економічних індикаторів країн-членів ЄС, зокрема, до зростання рівня інфляції та зниження темпів приросту ВВП. Важливим наслідком глобалізації є також ускладнення конкурентної боротьби, зокрема, для країн ЄС наростає конкуренція з боку таких країн, як США, Китай, Південно-Східна Азія. Відповідно важливого значення набуває пошук дієвих інструментів протидії кризовим явищам у економіці, забезпечення її подальшого розвитку. Одним з потужних драйверів розвитку будь-якої економічної системи є інвестиції, що представляють собою додаткові ін'єкції капіталу в економіку країни або регіону.

Ключовим критерієм, що визначає можливість економічної системи до залучення інвестицій є її інвестиційна привабливість. Інвестиційна привабливість – це комплексна характеристика, що охоплює різні функціональні сфери, рівні господарювання та відображає потенційну здатність економічної системи до залучення інвестицій, а отже, до забезпечення функціонування і розвитку. В умовах конкуренції за фінансові ресурси, інвестиційна привабливість також виступає

вимірником конкурентоспроможності певної економічної системи. Формування рівня інвестиційної привабливості відбувається під впливом значної кількості чинників, одним з яких є стратегічна орієнтація. Розробка та імплементація дієвої стратегії розвитку, як на макро-, так і на мікрорівні спроможні забезпечити формування цільових рівнів інвестиційної привабливості. Сучасні соціально-економічні умови ставлять особливий наголос на впровадженні дієвих та релевантних стратегій, зокрема, таких, що базуються на смарт-підходах. Смарт-стратегії або стратегії смарт-спеціалізації надають можливість оптимально використати наявні конкурентні переваги країни та / або регіону, що досягається за рахунок ефективної взаємодії бізнесу, влади, науково-дослідного сектору та громадськості.

Європейська інтеграція економіки України передбачає адаптацію та врахування досвіду країн-членів ЄС, що може стати потужним інструментом забезпечення повоєнної відбудови національної економіки. У контексті зазначеного, визначений напрям дослідження набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інвестиційна привабливість як економічна характеристика відіграє важливу роль в управлінні як на рівні економіки країни чи регіону, так і на рівні окремих суб'єктів господарювання. З огляду на зазначене, ця проблематика посідає вагомe місце у системі наукових досліджень як вітчизняних, так і закордонних вчених. Зокрема, питанням, пов'язаним із дослідженням особливостей формування інвестиційної привабливості, присвячені роботи таких науковців, як L. Kanarienyte та R. Činčikaitė [2], R. Činčikaitė та I. Meidute-Kavaliauskiene [3], J. Bruneckiene, R. Jucevicius, I. Zykiene, J. Rapsikevicius та M. Lukauskas [4], T. Dorożyński, J. Świerkocki, W. Urbaniak [5], B. Moskalenko, O. Lyulyov, T. Pimonenko [6], S. Mihaylova [7] та ін. Особливої ролі у контексті забезпечення ефективного управління інвестиційної привабливістю набуває розвиток смарт-стратегій, особливості формування та реалізації яких висвітлено у роботах таких дослідників, як А. А. Олешко, З. Я. Шацька, О. В. Ровнягін [8], Г. В. Возняк [9], Н. В. Березняк [10, 11], Л. В. Рожкова [11] та ін. Водночас, роль інвестиційної привабливості у формуванні перспектив розвитку країни / регіону та відносна новітність смарт-підходів при розробці стратегій розвитку як елементу формування інвестиційної привабливості визначають доцільність подальших досліджень у визначеній сфері. Зазначене обумовило мету та завдання даного дослідження.

Метою даного дослідження є узагальнення засад формування смарт-стратегії розвитку країни / регіону як чинника впливу на рівень інвестиційної

привабливості. Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань: поглибити зміст економічної категорії «інвестиційна привабливість»; виявити рівень інвестиційної привабливості країн-членів ЄС; визначити ключові чинники впливу на інвестиційну привабливість країни / регіону; обґрунтувати роль смарт-стратегій у формуванні інвестиційної привабливості країни/регіону; проаналізувати основні засади формування смарт-стратегії регіону.

Виклад основних результатів дослідження. Глобалізація, як сучасний світовий тренд впливає на показники стану та функціонування соціально-економічних систем. Не виключенням є також інвестиційна діяльність, яка на усіх рівнях суттєво залежить від стану та перспектив розвитку світової економіки. Іноземні інвестиції виступають одним з ключових економічних драйверів забезпечення розвитку економіки, реалізації інноваційного потенціалу [2, с. 114].

Обсяги інвестицій, що надходять у економіку будь-якої країни, визначають можливості розвитку в усіх сферах, рівень ефективності та конкурентоспроможності соціально-економічної системи. Водночас, глобалізація, посилення конкуренції та загострення кризових явищ обумовлюють ускладнення доступу до інвестицій та посилення змагальницького аспекту у даній сфері. Інтенсифікація конкуренції у сфері залучення інвестицій в економіку є притаманною і для розвинутих країн / регіонів, зокрема, ЄС. Активізація негативних чинників у сфері залучення інвестицій обумовила відповідні тенденції (рис. 2).

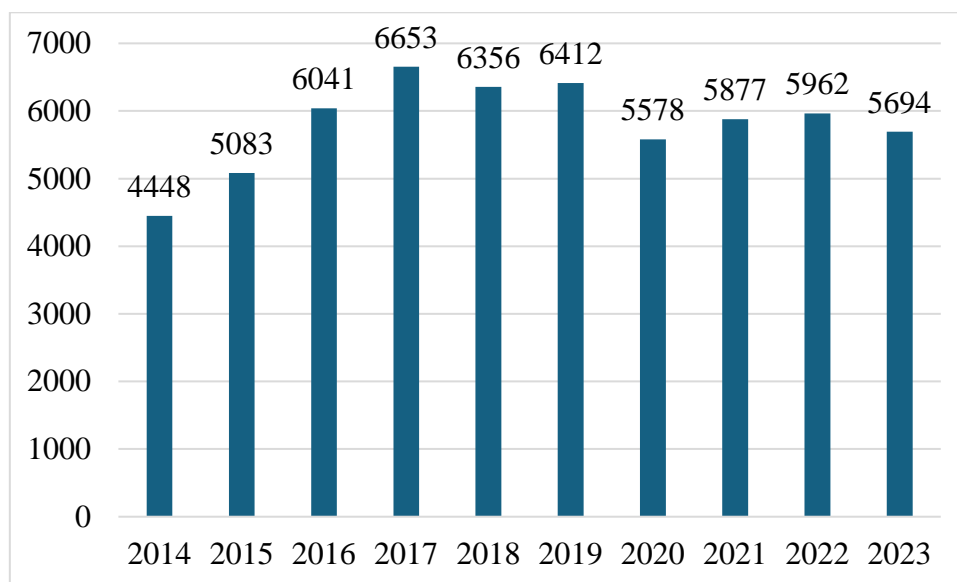


Рис. 2. Кількість проєктів прямого іноземного інвестування в Європі

Джерело: [12]

Загальна кількість оголошених проєктів прямого іноземного інвестування в Європі знизилася на 4,5 % у 2023 р. порівняно з 2022 р., та на 14,4 % порівняно з піковим 2017 р. Незначне поживлення у 2021-2022 рр. після коронавірусної кризи було нівельоване у 2023 р. Зазначена тенденція до зниження активності інвестиційної діяльності у Європі загострює питання

формування інвестиційної привабливості регіону.

Інвестиційна привабливість – це комплексна характеристика, що відображає здатність соціально-економічної системи будь-якого рівня залучати інвестиції для забезпечення розвитку, стабільності функціонування та високого рівня якості життя населення. Інвестиційна привабливість виступає одним з ключових

критеріїв впливу на рішення щодо інвестування, відтак – на обсяги інвестицій. Водночас, інвестиційна привабливість – це двовимірна характеристика, яка включає: а) набір різних економічних, правових, політичних, технологічних, географічних та інфраструктурних факторів, що визначають можливості інвестора отримати конкурентну перевагу відносно конкурентів, та б) можливість країни приваблювати нові та утримувати існуючі інвестиції, зберігаючи перевагу відносно інших країн [4].

Інвестиційна привабливість не є статичною характеристикою. Як правило, у науковій літературі інвестиційна привабливість розглядається як перспективний показник, що відображає доступність регіону, ресурсів, рівень розвитку інфраструктури, наявність конкурентних переваг та інші позитивні аспекти, пов'язані

із інвестуванням у певний регіон [3]. Інвестиційна привабливість країни, у свою чергу, суттєво визначає можливості окремих суб'єктів господарювання до залучення інвестицій [4]. Високий рівень інвестиційної привабливості сприяє розвитку бізнесу, забезпечує впровадження кращих практик у сфері менеджменту та маркетингу, імплементацію передових технологій, допомагає сформувати необхідну інфраструктуру [4].

Інвестиційна привабливість суттєво впливає на формування потоків інвестицій у економіку країни / регіону. У контексті зниження активності інвестиційної діяльності у Європі вважаємо за доцільне дослідити динаміку показників інвестиційної привабливості країн ЄС (табл. 1).

Таблиця 1

Показники привабливості країн-членів ЄС за Global attractiveness index

№	Назва країни	Роки		Відхилення 2024 р. до 2023 р., пп.
		2023	2024	
1	Німеччина	87,9	85	-2,9
2	Франція	71,6	69,5	-2,1
3	Нідерланди	70,6	63,7	-6,9
4	Австрія	64,8	60,7	-4,1
5	Бельгія	61,7	60,3	-1,4
6	Ірландія	61,2	60,5	-0,7
7	Італія	60,8	60,3	-0,5
8	Данія	60,1	58,7	-1,4
9	Іспанія	59,1	59,2	0,1
10	Чехія	58,6	57,8	-0,8
11	Швеція	58,2	54,6	-3,6
12	Угорщина	55,8	53,8	-2,0
13	Люксембург	53,8	54,1	0,3
14	Польща	52,8	50,3	-2,5
15	Словенія	50,4	49,5	-0,9
16	Фінляндія	50,0	48,4	-1,6
17	Словаччина	48,7	48,7	0,0
18	Естонія	46,7	43,0	-3,7
19	Португалія	45,5	44,7	-0,8
20	Румунія	43,6	44,9	1,3
21	Мальта	43,5	48,8	5,3
22	Кіпр	41,8	42,2	0,4
23	Хорватія	40,9	42,1	1,2
24	Литва	40,8	39,8	-1,0
25	Греція	39,9	40,6	0,7
26	Латвія	39,7	38,5	-1,2
27	Болгарія	36,6	38,0	1,4

Джерело: побудовано авторами за даними [13].

Global attractiveness index – це методологія визначення інноваційного рейтингу країн з точки зору

привабливості та конкурентоспроможності ведення бізнесу. При визначенні комплексного показника

враховуються такі виміри як відкритість, інноваційність, ефективність, забезпечення, сталість, орієнтація на майбутнє; при цьому використовуються 47 показників [13].

В цілому в регіонах ЄС спостерігаються негативні тенденції у сфері формування інвестиційної привабливості. Так, з 27 країн-членів ЄС, 18 країн зазнали зниження показника привабливості. Найвагоміші негативні тенденції при цьому спостерігаються у топ-10 країн ЄС за даним показником. Таким чином, виникає об'єктивна необхідність пошуку дієвих інструментів підвищення рівня інвестиційної привабливості регіонів, що надасть можливість активізувати інвестиційну діяльність.

Визначення напрямів підвищення інвестиційної привабливості передбачає ідентифікацію ключових чинників впливу на її формування. Інвестиційна привабливість як комплексна характеристика здатності соціально-економічної системи залучати інвестиції визначається певною сукупністю факторів. Зокрема, L. Kanarienyte та R. Činčikaitė на підставі проведених досліджень виділяють наступні групи факторів інвестиційної привабливості:

1 рівень – базові детермінанти (чисельність населення, обсяг ринку, ВВП на душу населення, рівень безробіття, освіта, споживання енергії, транспортна інфраструктура, комунікаційна інфраструктура, умови ведення бізнесу, відкритість торгівлі, потоки прямих іноземних інвестицій, інфляція);

2 рівень – політико-правові детермінанти (хабарництво та корупція, політична стабільність, майнові права, регулювання якості, ефективність уряду, верховенство права);

3 рівень – ціннові та якісні детермінанти (податкова система, витрати на R&D, витрати на оплату праці) [2, с. 117].

На думку колективу авторів під керівництвом Т. Dogożyński, до ключових чинників інвестиційної привабливості слід віднести:

- ринкові чинники: розмір ринку, дохід на душу населення, специфічні преференції споживачів, фізична відстань, доступ до регіональних та глобальних ринків;

- ресурсні чинники: доступ до нерухомості, вартість сировини, вартість некваліфікованої робочої сили, доступність та вартість кваліфікованої робочої сили;

- чинники ефективності: вартість ресурсів порівняно з продуктивністю праці, транспортні та комунікаційні витрати, якість ринкової інфраструктури;

- майнові чинники: технологічні, управлінські активи та наявність зв'язків, фізична інфраструктура, інноваційні, підприємницькі та освітні можливості середовища [5, с. 164-165].

У науковій праці [6] виділено виміри інвестиційної привабливості, зокрема, соціально-економічний, інфраструктурний, інноваційний, енергетичний, аграрно-ресурсний. S. Mihaylova виділяє такі чинники впливу на формування інвестиційної привабливості: інституційна основа (свобода здійснення інвестиційної

діяльності, свобода здійснення бізнес-діяльності, майнові права, індекс сприйняття корупції), інфраструктурне забезпечення (транспортна та енергетична інфраструктура, використання ІКТ), якість робочої сили (частка населення з вищою освітою, якість освітньої системи та наукових установ, співпраця між університетами та бізнесом у сфері R&D), конкурентоспроможність за витратами (податкове навантаження, середньомісячні заробітні плати) [7, с. 81].

Найпоширенішим є підхід до визначення інвестиційної привабливості на базі економічних, правових, політичних, географічних та інфраструктурних факторів. Водночас, нові виклики, пов'язані із глобалізацією, загостренням конкуренції, посиленням кризових тенденцій, визначають зміни у структурі факторів впливу на інвестиційну привабливість. Використання динамічних можливостей, таких як інтелектуальний потенціал, гнучкість, освіта та інновації, нетворкінг тощо все більше впливає на формування переваг тієї чи іншої країни і є основою для створення смарт-стратегій [4].

Смарт-підхід до формування стратегій розвитку наголошує, що розвиток соціально-економічної системи може бути досягнутий через широке використання технологій та пов'язаних «м'яких» компетентностей. Зокрема, до таких «м'яких» компетентностей науковці відносять розвиток підприємництва, навчання, особливості прийняття управлінських рішень, формування кластерів та нетворкінг [4].

Смарт-спеціалізація – це національна або регіональна стратегія розвитку, що базується на інноваційному підході та забезпечує формування конкурентних переваг на основі ефективної взаємодії усіх зацікавлених сторін: уряду, бізнесу, освітніх та наукових установ [9, с. 29]. Таким чином, смарт-спеціалізація передбачає поєднання промислової та інноваційної політики, досягаючи синергетичного ефекту, стимулюючи розвиток бізнес-діяльності у регіоні, а відтак, позитивно впливаючи на рівень інвестиційної привабливості.

Смарт-спеціалізація передбачає врахування відповідних чинників, що надають змогу реалізувати конкурентні переваги певної країни чи регіону. До ключових чинників, що впливають на смарт-спеціалізацію, відносять попит, пропозицію, інновації та технології, рівень соціально-економічного розвитку, інтелектуальний потенціал, рівень цифровізації тощо [8].

Концепція розвитку смарт-спеціалізації та формування смарт-стратегій сформувалася у науковій думці та практичній діяльності на початку XXI ст. Визнаючи вагомість та роль інновацій, забезпечення синергічності промислового та інноваційного розвитку, Європейська Комісія поставила наголос на необхідності імплементації смарт-підходів у інноваційний регіональний розвиток ЄС. Основою для формування смарт-стратегій є активне співробітництво між урядовим, бізнесовим, науковим та громадським секторами, що призводить до вироблення ефективних рішень. З 2013 р. зазначений напрям активно розвивається у ЄС, сприяючи «розумній» спеціалізації регіонів. Крім того, Європейська Комісія ініціювала розробку дороговказу по

формуванню та імplementації смарт-стратегій, який знайшов своє відображення у «Керівництві по розробці дослідницьких та інноваційних стратегій розумної спеціалізації» (Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS3) [14]).

Роль імplementації смарт-стратегій важко переоцінити, адже за умови раціонального їх формування та впровадження зазначені підходи потенційно спроможні дати вагомий поштовх до економічного розвитку регіону, зростання інвестиційної привабливості та залучення інвестицій. Відповідно до Керівництва по розробці дослідницьких та інноваційних стратегій розумної спеціалізації, основними завданнями смарт-стратегій є наступні [14]:

- фокусування політичної та інвестиційної підтримки на ключових національних / регіональних пріоритетах з урахуванням розвитку економіки знань та інформаційних технологій;
- врахування сильних сторін, конкурентних переваг та потенціалу до розвитку країн / регіонів;
- підтримка технологічних та практико-орієнтованих інновацій;
- залучення стейкхолдерів до процесів прийняття рішень;
- врахування фактичних даних та використання дієвих систем моніторингу та оцінки [14].

Виділяють наступні етапи формування смарт-стратегії розвитку регіону:

1. Детальний аналіз сильних та слабких сторін, потенціалу розвитку регіону.
2. Публічне обговорення майбутньої стратегії із залученням представників різних груп стейкхолдерів з високим рівнем компетентності (представників бізнесу, влади, освіти, R&D сектору, громадських організацій тощо), формування інклюзивного механізму управління.
3. Розробка візії та стратегічних цілей розвитку регіону.
4. Формування спеціалізації регіону. До критеріїв смарт-спеціалізації регіону можна віднести: ресурсне забезпечення та потенціал розвитку регіону, здатність до диверсифікації, спроможність досягнення високого рівня концентрації суб'єктів бізнесу у регіоні, місце регіону у економічній системі.
5. Розробка дорожньої карти та плану заходів щодо реалізації стратегії. На даному етапі також доцільно враховувати необхідні політичні заходи для реалізації смарт-стратегії.
6. Моніторинг та коригування стратегії (за необхідності) [9, с. 31-33; 11, с. 5].

До ключових підходів, на яких базується смарт-стратегія, науковці відносять: визначення пріоритетів розвитку регіону, широке охоплення інновацій, імplementація дієвої системи моніторингу, запобігання ризикам [10, с. 3-4].

На сьогодні в країнах ЄС реалізуються або розробляються численні стратегії, що базуються на смарт-спеціалізації. Наприклад, за даними платформи S3 CoP Observatory [15], Мальта, що демонструє найвищий приріст привабливості (табл. 1), реалізує Стратегію

смарт-спеціалізації на 2021-2027 рр., основними пріоритетами якої визначено охорону здоров'я, раціональне використання ресурсів для пом'якшення змін клімату та адаптації, смарт-виробництво, морські технології, авіацію та космонавтику. Болгарія, що знаходиться на останньому місці у рейтингу, проте характеризується певним покращенням показника привабливості, в рамках Інноваційної стратегії для смарт-спеціалізації (на 2021-2027 рр.) визначила такі пріоритети: інформатика та ІКТ; мехатроніка та мікроелектроніка; охорона здоров'я, біоекономіка та біотехнології; нові технології в креативній та рекреаційній галузях; чисті технології, циркулярна та низьковуглецева економіка [15]. Варто відзначити, що смарт-стратегії можуть розроблятися як для країни в цілому, так і для певних регіонів. Прикладом регіональної смарт-стратегії може бути Стратегія смарт-спеціалізації Валлонії (Бельгія) на 2021-2027 рр. До основних пріоритетів цієї стратегії віднесено циркулярні матеріали – циркулярну економіку; інновації для покращення здоров'я; сталі енергетичні та житлові системи; майбутні агропродовольчі ланцюги та інноваційне управління навколишнім середовищем [15].

Таким чином, побудова регіональної політики на основі смарт-стратегій стимулюватиме економічний розвиток, зростання конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості країн / регіонів. Водночас, маємо зауважити, що зазначений процес переходу на смарт-підходи до формування стратегій розвитку є складним та комплексним, що обумовлює наявність відповідних викликів. До найсуттєвіших викликів, пов'язаних з імplementацією смарт-стратегій для забезпечення підвищення інвестиційної привабливості регіонів ЄС, вважаємо за доцільне віднести такі:

1. Реалізація механізму інклюзивного управління, що передбачає залучення та активну взаємодію між різними групами стейкхолдерів, нерозривно пов'язана із ризиками суб'єктивізму та необхідністю забезпечення високого рівня кваліфікації учасників обговорень / прийняття рішень. Формування пріоритетів розвитку регіону може виступити предметом суттєвих дискусій між учасниками обговорення, що призведе до ускладнення відповідних процесів розробки візії та стратегічних цілей, забезпечення смарт-спеціалізації.

2. Зростання внутрішньої конкуренції у випадку формування однорідної спеціалізації декількох країн / регіонів ЄС. Одним із способів вирішення даного проблемного питання є розвиток відповідних кластерів, що стимулюватимуть процеси співробітництва та взаємодії всередині відповідних груп країн.

3. Врахування зовнішніх ризиків, одним з яких є повномасштабна російсько-українська війна. На сьогодні вплив від повномасштабного вторгнення РФ на територію України поширюється далеко за межі країн-безпосередніх учасників. Тому при визначенні спеціалізації та впровадженні смарт-стратегій для країн / регіонів ЄС доцільним є врахування відповідних впливів та ризиків в процесі ідентифікації пріоритетів розвитку.

4. Реалізація адаптивних підходів у процесі

формування та імплементації смарт-стратегій. На сьогодні зовнішнє середовище характеризується високим рівнем невизначеності, волатильності та складності, що обумовлює необхідність забезпечення гнучкості та адаптивності при реалізації як регіональної політики, так і смарт-стратегій розвитку. Інтегрування у смарт-стратегії механізмів, які забезпечать широкі можливості до адаптації, потенційно спроможне забезпечити високий рівень результативності та ефективності стратегій.

Висновки. На сьогодні перед більшістю країн світу, зокрема, перед країнами-членами ЄС постають важливі завдання, пов'язані із забезпеченням ефективного розвитку, високого рівня життя населення. Вирішення таких завдань вимагає реалізації ряду механізмів та інструментів, в тому числі, інвестиційних механізмів. Водночас, загострення кризових тенденцій, зростання рівня конкурентної боротьби (в тому числі і у сфері залучення інвестиційних ресурсів) обумовлюють негативні тенденції у сфері формування інвестиційних потоків країн ЄС. З огляду на зазначене, формування високого рівня інвестиційної привабливості

як пререквізиту забезпечення активізації інвестиційної діяльності передбачає ідентифікацію ключових чинників впливу на зазначену характеристику. За результатами дослідження з'ясовано, що у сучасних умовах на додачу до традиційних чинників впливу на інвестиційну привабливість, доєднуються інтелектуальний потенціал, гнучкість, освіта та інновації, нетворкінг тощо, що виступає основою для впровадження смарт-підходів при формуванні стратегій регіонального розвитку. Смарт-стратегії базуються на інтегруванні промислового та інноваційного компонентів та передбачають врахування сильних сторін, пріоритетів та потенціалу розвитку регіонів у процесі їх спеціалізації. Смарт-стратегії покладено в основу політики інноваційного регіонального розвитку ЄС, що сприяє спеціалізації відповідних регіонів. Раціональна імплементація смарт-стратегій спроможна сформувати вагомі переваги для країн / регіонів, сприяючи підвищенню рівня їх інвестиційної привабливості. Перспективи подальших досліджень знаходяться у сфері дослідження можливостей кластеризації регіонів ЄС у процесі розвитку їх смарт-спеціалізації.

Список використаних джерел:

1. EU Key Indicators. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/>.
2. Kanapienyte L., Činčikaitė R. Evaluation of attractiveness of the EU member states for foreign direct investment. 12th International Scientific Conference "Business and Management 2022". 2022. Pp. 114-123. URL: <https://doi.org/10.3846/bm.2022.821>.
3. Činčikaitė R., Meidute-Kavaliauskiene I. Assessment of Attractiveness of the Baltic States for Foreign Direct Investment: The TOPSIS Approach. Journal of Risk and Financial Management. 2023. Vol. 16:63. URL: <https://doi.org/10.3390/jrfm16020063>.
4. Bruneckiene J., Jucevicius R., Zykiene I., Rapsikevicius J., Lukauskas M. Assessment of Investment Attractiveness in European Countries by Artificial Neural Networks: What Competences are Needed to Make a Decision on Collective Well-Being? Sustainability. 2019. Vol. 11(24). No. 6892. URL: <https://doi.org/10.3390/su11246892>.
5. Dorożyński T., Świerkocki J., Urbaniak W. Determinants of Investment Attractiveness of Polish Special Economic Zones. Entrepreneurial Business and Economics Review. 2018. Vol. 6(4). Pp. 161-180. URL: <https://doi.org/10.15678/EBER.2018.060409>.
6. Moskalenko B., Lyulyov O., Pimonenko T. The investment attractiveness of countries: coupling between core dimensions. Forum Scientiae Oeconomia. 2022. Vol. 10, No. 2. Pp. 153-172. URL: https://doi.org/10.23762/FSO_VOL10_NO2_8.
7. Mihaylova S. Foreign Direct Investment Attractiveness of Central, Eastern, and Southeastern European Countries: The Importance of Policy-Related Location Advantages. Croatian Economic Survey. 2020. Vol. 22, No. 1. Pp. 65-101. URL: <https://doi.org/10.15179/ces.22.1.3>.
8. Олешко А. А., Шацька З. Я., Ровнягин О. В. SMART-спеціалізація України в перспективі післявоєнного відновлення економіки. Ефективна економіка. 2022. No. 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10286>.
9. Возняк Г. В. Теоретико-методологічні аспекти формування моделі смарт-спеціалізації регіонів України. Регіональна економіка. 2021. No. 2. С. 27-36. URL: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-2-3>.
10. Березняк Н. В. Європейська платформа смарт-спеціалізації – нові можливості для інновацій в Україні. Наука, технології, інновації. 2019. No. 1. С. 3-7. URL: https://nti.ukrintei.ua/?page_id=1726.
11. Березняк Н. В., Рожкова Л. В. Європейські підходи до визначення смарт-спеціалізації регіонів України. Наука, технології, інновації. 2019. No. 2. С. 3-8. URL: <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2019-2-01>.
12. Amid global competition for investment, what more can Europe do? EY Attractiveness Survey. 2024. June. URL: <http://surl.li/uzxgwp>.
13. Global Attractiveness Index. The European House – Ambrosetti Group / European Commission. 2024. URL: <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/explorer/explorer/indices/gai/global-attractiveness-index>.
14. Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS3) / D. Foray, J. Goddard, X. G. Beldarrain, M. Landabaso, P. McCann, K. Morgan, C. Nauwelaers, R. Ortega-Argiles. 2012. URL: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/en/web/guest/w/guide-on-research-and-innovation-strategies-for-smart-specialisation-ris3-guide->.

15. S3 CoP Observatory / European Commission. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/assets/s3-observatory/index_en.html.

References

1. EU Key Indicators (n.d.). Eurostat. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/>.
2. Kanapienyte, L., & Činčikaitė R. (2022). Evaluation of attractiveness of the EU member states for foreign direct investment. 12th International Scientific Conference “Business and Management 2022. Pp. 114-123. Retrieved from: <https://doi.org/10.3846/bm.2022.821>.
3. Činčikaitė, R., & Meidute-Kavaliauskiene, I. (2023). Assessment of Attractiveness of the Baltic States for Foreign Direct Investment: The TOPSIS Approach. *Journal of Risk and Financial Management*, No. 16:63. Retrieved from: <https://doi.org/10.3390/jrfm16020063>.
4. Bruneckiene, J., Jucevicius, R., Zykiene, I., Rapsikevicius, J., & Lukauskas, M. (2019). Assessment of Investment Attractiveness in European Countries by Artificial Neural Networks: What Competences are Needed to Make a Decision on Collective Well-Being? Sustainability, Vol. 11(24). No. 6892. Retrieved from: <https://doi.org/10.3390/su11246892>.
5. Dorożyński, T., Świerkocki, J., & Urbaniak, W. (2018). Determinants of Investment Attractiveness of Polish Special Economic Zones. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, Vol. 6(4). Pp. 161-180. Retrieved from: <https://doi.org/10.15678/EBER.2018.060409>.
6. Moskalenko, B., Lyulyov, O., & Pimonenko, T. (2022). The investment attractiveness of countries: coupling between core dimensions. *Forum Scientiae Oeconomia*, Vol. 10(2). Pp. 153-172. Retrieved from: https://doi.org/10.23762/FSO_VOL10_NO2_8.
7. Mihaylova, S. (2020). Foreign Direct Investment Attractiveness of Central, Eastern, and Southeastern European Countries: The Importance of Policy-Related Location Advantages. *Croatian Economic Survey*, Vol. 22(1). Pp. 65-101. Retrieved from: <https://doi.org/10.15179/ces.22.1.3>.
8. Oleshko, A. A., Shatska, Z. Ya., & Rovniachin, O. V. (2022). SMART-spetsializatsiia Ukrainy v perspektyvi pislivoiennoho vidnovlennia ekonomiky [SMART specialization of Ukraine in the perspective of post-war economic recovery]. *Efektivna ekonomika*, No. 5. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10286> [In Ukrainian].
9. Vozniak, H. V. (2021). Teoretyko-metodolohichni aspekty formuvannia modeli smart-spetsializatsii rehioniv Ukrainy [Theoretical and methodological aspects of forming a model of smart specialization of the regions of Ukraine]. *Rehionalna ekonomika – Regional Economy*, No. 2. Pp. 27-36. Retrieved from: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-2-3> [In Ukrainian].
10. Berezniak, N. V. (2019). Yevropeiska platforma smart-spetsializatsii – novi mozhlyvosti dlia innovatsii v Ukraini [European smart specialisation platform is a new opportunity for innovation in Ukraine]. *Nauka, tekhnolohii, innovatsii – Science, Technology, Innovations*, No. 1. Pp. 3-7. Retrieved from: https://nti.ukrintei.ua/?page_id=1726 [In Ukrainian].
11. Berezniak, N. V., & Rozhkova, L. V. (2019). Yevropeiski pidkhody do vyznachennia smart-spetsializatsii rehioniv Ukrainy [European approaches to the definition of smart specialization of the regions of Ukraine]. *Nauka, tekhnolohii, innovatsii – Science, Technology, Innovations*, No. 2. Pp. 3-8. Retrieved from: <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2019-2-01> [In Ukrainian].
12. Amid global competition for investment, what more can Europe do? EY Attractiveness Survey. (2024). Retrieved from: <http://surl.li/uzxgwp>.
13. Global Attractiveness Index. The European House – Ambrosetti Group / European Commission. (2024). Retrieved from: <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/explorer/explorer/indices/gai/global-attractiveness-index>.
14. Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS3). (2012). / D. Foray, J. Goddard, X. G. Beldarrain, M. Landabaso, P. McCann, K. Morgan, C. Nauwelaers, R. Ortega-Argiles. Retrieved from: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/en/web/guest/w/guide-on-research-and-innovation-strategies-for-smart-specialisation-ris3-guide->.
15. S3 CoP Observatory (n.d.). European Commission. Retrieved from: https://ec.europa.eu/regional_policy/assets/s3-observatory/index_en.html.